ŠE ENKRAT: Neukročena Sava

Že v stari Avstriji so mislili, da se razdivjano Savo od Tacna do šentjakobskega mostu ukroti enostavno tako, da se jo vklene v kamnitno škarpo v kar najbolj ravni strugi.

Pred več kakor sto leti so od Tacna do mostu v Šentjakobu — tako mi je pripovedoval moj oče, ki je bil tu domačin — navozili na tisoče voz skal, napravili iz vrbovja fašine, jih obtežili s temi skalami in zgradili visoko kamnitno škarpo — skoraj ravno tako kakor sedaj. Strugo so kar se da zravnali, da bi voda čim hitreje odtekla.

Oče mi je pripovedoval, da so takrat vsi tukajšnji kmetje, že od nekdaj domačini na tej zemlji in ki so poznali muhe reke Save, zmajevali z glavami, ko so videli, kako žolnirji hočejo ukrotiti Savo in njene poplave.

Rekli so, če boste Savo zravnali in jo vkovali v ravno korito s škarpo, ji boste s tem pospešili tok in povečali moč rušenja, voda bo hitrejše in močneje drla in s tem dobila ob kolikor večji višini ogromno moč spodkopavanja gramoza, na katerega so zgradili škarpo.

Dejali so, da je pač treba strugo uravnati, vendar jo precej razširiti in sploh urediti tako, kakor se urejajo hudourniki, ker Sava ima hudourniški značaj in vse značilnosti hitrih poplav, ki jasno kažejo pravo pot ureditve.

Če se hoče tok pospešiti, se mora napraviti kamnito oziroma betonsko korito (ne samo bregove, temveč tudi dno) a istočasno napraviti pragove da se velikanska razdiralna moč vode zajezi, oziroma zmanjša. Struga mora imeti stopničaste bregove tako, da ima vodna gladina ob poplavah (deževje, taljenje snega) širšo strugo, da nikdar ne more prestopiti bregove.

Tako urejene struge sem videl marsikje v tujini.

Še sam pomnim, kako je v začetku prve svetovne vojne, ko je Sava narasla nad običajno višino, v eni noči spodjedla škarpo skoraj v celem delu urejene struge, odnesla skale in tako zamašila glavno strugo, podrla bregove levo in desno in začela ob vsaki večji povodnji trgati in odnašati plodno zemljo njiv in gozdov.

Mnenje takratnih prebivalcev je bilo pravilno, tako se Savo ne bo nikoli ukrotilo za dalj časa.

Janko Skerlep,
Mala vas 39

K pripombam Janka Skerlepa iz Male vasi daje Splošna vodna skupnost Ljubljanica-Sava tole pojasnilo:

Opis Save v omenjenem članku ustreza njenemu sedanjemu stanju. Izvedena regulacijska dela so v korist obrežnim zemljiščem in občanom, ne trdimo pa, da je ta uspeh pripisati dolgim prekopom. To tudi ni naše pravilo pri regulaciji Save ali drugih rek in potokov. Kjer je mogoče, naj bi se regulirana struga prilagojevala naravnemu toku reke, s tem, da se kolikor mogoče ublažijo in izravnajo njene preostre vijuge. V obnovljeni in uravnani strugi Save med Tacnom in Črnučami sledijo uravnani savski odseki njenemu naravnemu toku, s prej omenjenimi izboljšavami. Ni pa to vsepovsod mogoče in je treba računati, zaradi terenskega oblikovanja tudi z daljšimi prekopi. Pri tem mora imeti struga hidravlično ugodnejši pretočni prerez z zadostno širokim dnom struge, da se spravi hitrost in vlečna sila vode do take meje, ki je najmanj nevarna za izpodkopavanje dna in zavarovanega obrežja. Ni rečeno, da je Sava na reguliranih odsekih trajno ukročena, nasprotno, povdarjeno je, da se morajo kot vsepovsod regulacijske zgradbe stalno in trpežno vzdrževati, da ne propadejo. Voda je namreč živa sila, ki skuša odstraniti vse, kar je ovira pri njenem naravnem toku. Zato so poškodbe tem hujše, čim večkrat in čim dalje se pojavljajo vode v neprimernih količinah in čim manj se skrbi za vzdrževanje njene struge.

Kar se tiče tako imenovane avstrijske regulacije Save, ima tov. Skerlep v marsičem prav. Takrat še niso imeli dovolj za to potrebnih izkušenj in so urejevali potoke in reke skoro zgolj iz računskih pogledov. Čim krajša je pot vode in čim večja je njena hitrost, tem manjši je pretočni regulacijski prerez in stroški za regulacijo. Skoro nič pa ni bila upoštevana vlečna razdiralna sila vode, proti kateri pa dno in obrežja Save niso bila dovolj odporna. Tako je bila Sava regulirana med Tacnom in Šentjakobom in dalje navzdol proti Kresnicam skoro izključno po predolgih prekopih s preozko strugo, obrežja pa prešibko zavarovana. Zato ni čudno, da so to regulirano Savo docela razdejale velike vode že l. 1923. Poznejša popravila so bila nezadostna, vzdrževanje pa slabo zlasti med drugo svetovno vojno. To žalostno dediščino skuša vodna skupnost spraviti v red po svojih najboljših močeh pri čemer se urejuje Sava z večjo širino dna in boljšim zavarovanjem obrežja, ustrezno modelnim preizkusom.

Stopničasto oblikovanje brežin se že dalj časa opušča. Bolje se obnesejo brežine z blagim nagibom, ker nimajo lomnih ploskev. Pri prenizkih bregovih je treba obrežna zemljišča zavarovati z visokovodnimi nasipi.

Če je potrebno, tlakujemo dno in brežino strug samo pri malih potokih. Zaradi ogromnih sredstev, ki so za to potrebna, pa pride ta način zavarovanja ali zabetoniranja struge v poštev le pri plovnih kanalih, kjer plovba krije stroške takšnega zavarovanja.

Na stranskih pasovih Titove ceste so zakrpali luknje, ki so predstavljale že resno nevarnost za promet. Krpanje »počasnega pasu« je naročila bežigrajska občinska skupščina; dela, ki jih izvaja ljubljansko Cestno podjetje, bodo veljala okrog 10 milijonov starih dinarjev. Denar bo za zdaj založila občina, dokler ne bo jasno, kdo je dolžan plačati popravila na cesti I. reda. Vprašanje je namreč, če je občina dolžna popravljati magistralno cesto, katero uničujejo tovornjaki iz vse Jugoslavije in tujine, ki sicer plačujejo cestne takse, vendar občina od tega ne dobi ničesar.

PLAVALNA ŠOLA NA JEŽICI

Že lani se je veliko kopalcev navdušilo nad lepimi bazeni pri Šternu. Zato je toliko bolj vredno pohvaliti odločitev občinske zveze za telesno kulturo, ki bo skupaj z enim izmed ljubljanskih plavalnih klubov, Ljubljano ali Ilirijo, priredila sprva plavalne tečaje, potlej pa tudi sekcijo plavalnega kluba.

Janez Pavčič nam je to odločitev takole pojasnil:

»Z začetkom sezone bo na kopališču pri Šternu čez cel dan kvalificiran plavalni učitelj, ki bo del dneva posvetil otrokom, del dneva pa odraslim, ki bi se radi naučili ali izpopolnili v plavanju. Učitelj bo na bazenu ves dan in bo ne le učil, marveč tudi pazil, hkrati naj bi bil nekakšen kopališki mojster. Eden izmed ljubljanskih klubov pa bo po vsej verjetnosti postavil na tem kopališču svojo sekcijo . . .«

Pa tudi Belinka letos ne bo ostala brez plavalnega učitelja. Da otroci iz Nadgoric, Podgorice, pa tudi Dola ne bi bili prikrajšani za plavalni pouk, na Šternu jim bo slej ko prej predaleč, je sindikalna podružnica tovarne Belinka obljubila, da bo poskrbela za strokovno vodstvo tudi na tem bazenu. Tudi tu bo po vsej verjetnosti plavalni učitelj, ki bo najmlajše, pa verjetno tudi starejše učil, kako naj se ravnajo v mokrem elementu.

J. V.

Koristna pobuda

Na posvetovanju organizacij Zveze borcev iz glavnih jugoslovanskih mest so se zanimali za muzejsko zbirko NOB na Črnučah

Po udeležbi na 5. izredni skupščini mestne organizacije ZZB Beograda so se 21. maja sestali na posvet zastopniki organizacij borcev vseh glavnih mest republik in pokrajin. Pobuda za takšen posvet je prišla iz Ljubljane. Težišče razprave na prvem takem posvetu je bilo posvečeno reševanju stanovanjskih zadev. Beograd ima pri okoli 105.000 članih še okoli 3.000 upravičencev, ki nimajo nobene druge možnosti do rešitve tega vprašanja — razen iz sredstev sklada za stanovanja borcev, ob zelo strogih kriterijih za pravico do dodelitve stanovanja.

Naslednji posvet naj bi bil v Skopju do konca leta. Za ta posvet, naj bi gostitelj (mestna organizacija Skopja) pripravila analizo in svoje izkušnje o dejavnosti organizacij borcev v pripravah splošnega ljudskega odpora; pozneje pa naj bi se v Sarajevu pogovorili o izkušnjah razvijanja tradicij NOB, s posebno pozornostjo v delovanju sekcij (odborov) vojnih enot.

Zastopniki iz Ljubljane: mestnega odbora (Taurer) in občinskih iz Viča (Vrhovec) in Bežigrada (Jurca) so posredovali izkušnje o negovanju tradicij v našem mestu. Pri tem ima posebno mesto »Pohod po poteh tovarištva in spominov« (ob žici okupirane Ljubljane), ki po udeležbi vse bolj postaja pohod mladega rodu.

Posebno zanimanje in priznanje je veljalo pobudi prizadevnih članov komisije za muzej NOB Črnuče, ki so s posodobljenjem in tehničnimi pripomočki (magnetofon, slušalke) uspeli pri obiskovalcih muzejske zbirke zbuditi zanimanje ob pogledu eksponatov — slediti razlago posneto na magnetofonski trak. Ker je mladina (zlasti šolska) najštevilnejša pri obiskih, je poslušanje razlage njih vrstnikov za le-te še tolikanj bolj privlačna. Pri tem je pohvale vredno, da s tem tudi mladega človeka vključujemo v dejavnost. Tega si mlad človek želi in prav je, da so prizadevni posamezniki, posebej Stane Koman, temu znali prisluhniti. Zastopniki iz drugih republik so takemu (na oko malemu teh. napredku) z vso pozornostjo in pohvalo prisluhnili.

Posvetovanja se je udeležil tudi Dušan Sekić, generalni tajnik Zveznega odbora ZZBJ. Pohvalil je pobudo za takšna posvetovanja. Izrekel je pritrdilno ugotovitev, da se naši borci o svojih problemih vse premalo posvetujejo; pojasnil je nekatera nerešena vprašanja, med drugim, da naj mirnodobski vojni invalidi, ki so že doslej včlanjeni v organizacijah VVI, v le-teh ostanejo, vse dokler ne bi sami ustanavljali svojih združenj ali se odločili za priključitev neki njim sorodni organizaciji. Novi Statut le-teh več ne všteva v člane organizacije ZZB NOVJ; apeliral je na prisotne, naj posredujejo čim več predlogov in koristnih pobud, ki jih predlagajo borci in njih organizacije, tako ob pripravah srednjeročnega načrta razvoja Jugoslavije, kakor tudi iz javnih razprav o dopolnitvah sistemskih rešitev invalidsko-pokojninske in zdravstvene zakonodaje, saj so prav pobude, ki niknejo najbližje življenjskim razmeram, najbolj dragocene. To pa je potrebno storiti sproti, da s tem preprečimo očitke, da zamujamo v predlaganju bolj ustreznih rešitev, kakor so doslej urejene.

DANILO JURCA

VINKO MAGISTER IN RADOSLAV PIŠKUR ODLIKOVANA

V začetku meseca maja sta v naši občini zopet dva občana prejela odlikovanje predsednika Tita. To sta bila Vinko Magister iz krajevne skupnosti Boris Kidrič in Radoslav Piškur iz krajevne skupnosti Posavje.

ODLIKOVANJA NI MOGEL VEČ SPREJETI

Andreja Flajsa, upokojenca iz Vilharjeve ulice je za odlikovanje predlagala njegova partijska organizacija. Za zasluge v NOV in *povojni obnovi domovine* je že prejel tri odlikovanja. Bil je tudi nosilec Spomenice 1941. Še z enim odlikovanjem je hotela njegova partijska organizacija proslaviti njegovo 75-letnico, v zvezi s 25-letnico osvoboditve. Tovariš Tito ga je odlikoval z Redom dela z zlatim vencem, toda Andrej Flajs je nenadno zbolel in umrl, predno mu je bilo odlikovanje izročeno.

Dan Ljubljančanov na Reki

Čigav je Dol pri Ljubljani?

Kot iz vseh ljubljanskih občin so se tudi Bežigrajčani v lepem številu odzvali povabilu na Reko. Že v zgodnjem jutranjem vlaku je bilo veselo razpoloženje, ki pa le ni moglo popolnoma prekriti misli na Kmečko ohcet. Nekateri so se sicer delali ravnodušne, češ da so že poročeni in da so se poročili prav v Ljubljani.

Dobro razpoloženje je bliza Postojne nekoliko pokvaril dež, toda bolj ko smo se bližali Reki, manj je padal in tam tudi prenehal. Popoldne je na Reki celo sijalo sonce in tako prispevalo svoj delež k četrtemu medsebojnemu obisku Ljubljančanov in Rečanov.

Občinski odbor ZZB NOV občine Ljubljana-Bežigrad je med svoje člane porazdelil 51 voznih kart za obisk Reke. Zasedli so vagon številka 9 in v enem kupeju sta bila tudi 2 člana združenja borcev NOV iz Dola pri Ljubljani. Takole je povedal eden izmed njih:

»Nihče se ni spomnil Dola razen ZB. Le oni so nam poslali dve karti za na Reko, čeprav imamo pri nas vse osnovne družbeno politične organizacije, ki so prav tako kot ZB dobile določeno število voznih kart za svoje člane. Niti po sindikalni liniji v tovarno JUB jih nismo prejeli. In če ne bi bilo ZB, iz našega konca ne bi nihče šel na Reko.«

Reške organizacije so se izredno potrudile, da smo se imeli kar najbolje. Delegacijo mestnega odbora ZZB NOV je gostila delegacija reškega združenja borcev NOV. Skupno so si dopoldne ogledali zgodovinsko znano Grobničko polje, ki je nekaj kilometrov zadaj za Sušakom. Leta 1942 so bili okupatorji uničili vas Podhum. Postrelili so vse moške od 16 leta naprej, ostale pa odgnali v internacijo. V bližini te vasi, v kateri je še videti porušene hiše, so postavili veličasten spomenik, visok kakšnih 40 metrov, na katerem so izbokline v obliki ščitov za vsakega ustreljenega Podhumčana. Otvoritev spomenika je bila naslednji dan, v nedeljo 31. maja.

Popoldne so nas Rečani vozili z dvema ladjama po morju. Pristali smo ob obali, nekaj deset kilometrov od Reke pri čudovitem hotelu »Uvala Scot«, kjer smo se zabavali do povratka na Reko. Ljubljanski dan na Reki bo gotovo vsem izletnikom ostal v prijetnem spominu.

S. K.

Najboljši RK Stadion

S tekmovanja ekip prve pomoči na območju Ljubljane

Sredi maja je Mestni odbor RK skupaj z upravo narodne obrambe organiziral v okviru ljubljanskega mesta tekmovanje ekip RK za nudenje prve pomoči. Tekmovanja se je udeležilo 23 ekip iz vseh občin, skupaj pa je nastopilo 138 ljudi.

Na odlično organiziranem tekmovanju ki se je odvijalo v telovadnici na Taboru — ekipe so morale pokazati teoretično in praktično znanje — je zmagala občinska ekipa RK iz Šiške (92 točk), druga je bila ekipa civilne zaščite KS Hinko Smrekar iz Šiške, tretja pa ekipa civilne zaščite KS Kozarje iz Viča.

Iz naše občine se je tega zanimivega in koristnega tekmovanja udeležilo pet ekip. Najboljša je bila ekipa civilne zaščite KS Stadion, ki je zbrala 82 točk, druga je bila II. ekipa iz Savskega naselja z 78 točkami, tretja pa I. ekipa Savsko naselje z 72 točkami.

N. L.

Resnici na ljubo

Odgovor na zapis »Sladka gostilna greni življenje«

V našem listu z dne 24. 4. 1970 je bil objavljen članek pod naslovom »Sladka gostilna, greni življenje«. Članka me je obdelal, na kraju pa se korajžno ni podpisal in ostal v ilegali. Toda pred štirimi leti ni bil v ilegali.

Poglejmo malo nazaj. Postavil sem hišo v ulici Pohorskega bataljona in seveda to že od vsega začetka nekaterim ni bilo po godu, ker so s tem zgubili razkošne vrtove. Seveda gradnja ni bila črna. Kot borec — invalid sem imel vso potrebno dokumentacijo od občinske skupščine (lokacijsko dovoljenje, gradbeno dovoljenje z vsemi prilogami in soglasji, torej vse legalno). Na osnovi vseh dokumentov sem pričel z gradnjo v lastni režiji. Občan, ki je okusil gradnjo v lastni režiji ve, kakšne so to sladkosti. Nekateri seveda zavidajo hišo, pripravljeni pa niso žrtvovati svojega časa.

Torej, pričel sem z delom. Poiskal sem pri gradbenem podjetju buldožer in buldožerista. Prišla sva na parcelo, da bi pričela z delom. Ko je pričel z oranjem, se je nabralo nekaj občanov, ki so opazovali delo buldožerista. Toda . . . stop . . . kaj se dogaja? Videli so me, da sem bil pri buldožeristu, in mu dajal napotke. Seveda to je bilo usodno. Že so proti meni leteli kamni, iz nekega dvorišča pa je priletela ženska z vilami v rokah in letela proti buldožeristu. Med potjo ga je zmerjala, češ, da naj izgine. Buldožerist je precenil situacijo in obrnil buldožer proti ženi, katera se je odmaknila. Meditem sem jaz hotel posredovati, toda na žalost, da bi se izognil še hujšemu incidentu, sem pobegnil. O tem sem takoj obvestil Občinsko skupščino. Da se je delo nadaljevalo, je morala posredovati Milica.

Zaprosil sem za gostinsko obrt, za kar sem tudi dobil dovoljenje, ker je lokal odgovarjal za tovrstno obrt na osnovi dokumentov, katere sem predložil. Sicer bi se pisec tega neodgovornega članka lahko tudi pozanimal pri pristojnih organih, če bi stvar precenjeval objektivno.

Res je, da se gosti ustavljajo s svojimi vozili ob cesti ali pa na prostoru, ki je prazen, res pa je tudi, da stoje avtomobili celo na cesti, kar imajo seveda pravico, saj ni znaka prepovedano parkirati. Sicer pa je to stvar prometnih organov. Jasno pa je, da bo še več parkiranja na cesti, kajti nakup avtomobilov je hitrejši kot pa gradnja garaž.

Članka skoraj žaljivo primerja, kako bi bilo če bi npr. »Krojaški mojster odprl slaščičarno . . . V tem primeru žaljivo, ker misli mene, v isti sapi pa je pozabil, da se je to dogajalo in se še dogaja. Ni rečeno da bi vodja gostinstva, obrata, zadruge, podjetja moral biti strokovnjak, važno je, da je sposoben organizator, za *strokovno delo pa ima strokovne sodelavce. V mojem primeru pa imam gostinsko kot slaščičarsko kvalifikacijo, od česar je odvisno tudi moje dovoljenje za opravljanje gostinske obrti.*

Resnici na ljubo moram priznati, da je bil lokal odprt večkrat čez določeno uro. To je pa razumljivo, saj se praznuje kot Novo leto, pust, 8. marec in drugi večkrat potegnejo v noč in se že tradicionalno slavi, in upam, da tudi pisec ni šel zgodaj spat. Mislim pa, da je tudi pisčeva hiša napačno locirana saj ga verjetno tudi avtomobili v nočnih urah motijo.

JOŽE NUČIČ,
Ulica Pohor. bataljona 138